

Indledning;

Haslingernes dagligdag 1582: Per Aaby.

"Der stod et slot".

Kendskabet til Hasseløs historie:

Lensregnskaber og jordebøger.

Hasselø var en ca. 350 ha stor ø med
omliggende øer, Kalø, Flatø og
Taageholm.

Kort: 1773. S.A.....matr.

Gaardene langs stranden med
hver sin tofte. Vejen/Gaden langs stranden,
og bag gaardene markvejen.

Hasselø, som hele Falster iøvrigt, var
krongods under Nykøbing Len.

Chr. II. 1513-23, dronning Elisa-
beth boede ofte paa Nykøbing
slot.

Hasseløbønderne maatte paa
den tid yde en del saakaldt
oldensvin til Nykøbing Slot.

1552 kom der 13 Hollandske
familier til Bøtø.

1567 Nordisk 7'aarskrig: Plov- og kvægskat tyngede Haslingerne slemt og lagde flere gaarde øde.

1588-1631 var Nykøbing Slot enke-gods for Frd. II's dronning Sofie af Mecklenburg.

Opblomstring for Hasseløs gaarde. Alle gaarde aabenbart ikke beboede for ifølge Lensregnskaberne forelaa der i 1651 en ansøgning fra Peder Hansen, Slagter om at faa en øde-gaard paa Hasselø.

Efter Svenskekrigen 1657-60 blev landet opdelt i Amter der stort svarede til de hidtidige Len. L. Both skriver i en bog fra 1871 at Dronning Sofie Amalie i 1670 da fæsterne paa Bøtø var sagt op flyttede de derboende 13 Hollænderfamilier, dels til 2 mejerigaarde under Gedsers gaarde og resten til Hasselø.

1718. blev Falster og Hasselø udlagt til Ryttergods.

I hoved, Krigs og Partions Jordebog for det falsterske Regiments Distrikts

Ryttergods fra 1. October 1718
Af dens 21 hovedrubrikker er
den sidste "particulier Erindringer".
Der fortælles om landsbyernes
marker, skov og tørveskær.

Om Hasselø skrives der:

"Dette lands sædeland er ikkun
maadelig, græsninger noget
bedre, overskov ringe eller intet;
vel staar den for noget skov i
matrikulen, mens i de tider
har skoven maattet være i bedre
tilstand, end den nu er. De
meste skatter tager indbyggerne
af rødder og roer samt andre
køkkenurter, som de beflitter
sig paa at saa og sælger til
Nykøbings indvaanere".

Nykøbing Slot: Enkedronning

Sofie døde som sagt i 1631.

Derefter blev slottet bolig for

Chr. IV. ældste søn prins Chr.

som levede i sus og dus og

døde af vellevned 44 aar gammel

i 1647.

Derefter forfaldt slottet, og

dermed landsdelen, og saaledes ogsaa Haslingernes leveranser.

I 1767. solgtes Nykøbing Slot paa auktion og blev købt af en rig Nykøbing købmand.

1769-1777 blev slottet nedrevet og materialerne solgt.

Materialerne findes masser af steder paa Falster. Paa vores gaard er der en dør som garanteret stammer fra slottet.

Roekælderen var bygget af munkesten som sandsynligvis ogsaa stammer fra slottet.

I 1772 kom turen til Hasselø i det den blev solgt til overvisitør Lars Sørensens Leegaard for 80 Rdl pr. td Htk.

1783 købte storkøbmand

Hincheldey, som ejede Orupgd, Hasselø, og han solgte umiddelbart derefter gaardene til Hasseløbønderne, som saaledes blev selvejere 5 aar før stavnsbaandets ophævelse.

Hasselø var jo som det er frem-
gaaet en ø og al trafik fra
øen gik pr. baad. Alle gaardene
havde deres baad liggende uden
for toften. Den baad haslingerne
brugte var en ege, en udhulet
træstamme, en type som fandtes
helt tilbage til stenalderen ca. 4-
5000 aar tilbage.

Blev brugt paa Hasselø helt
op i det 19. aarhundrede.

Paa et tidligt tidspunkt
var der lavet en stenvej fra
Hasselø over til Væggerløse
paa det smalleste sted, men
den var ikke altid farbar.

At der tit skete ulykker med
disse eger kan man læse om
i Væggerløse kirkebog.

1682-1730 var magister

Oluf Lundt præst i Væggerløse.

Han førte kirkebogen meget
sirligt og nøjagtigt og noterede
store og smaa begivenheder og
mærkelige omstændigheder
han syntes skulde bevares

for efterverdenen.

Enkelte omtaler.

1688 21 juni blev jordet Morten Pedersens søn af Hasselø, Peder, 15 aar gammel. Han faldt ud af en ege ved Fladø, da han med 4 andre børn, alle yngre end han selv, ville sejle hjem lige for en vind fra Nykøbing. Denne sad til agters med en aare, og da aaren "skrænt" og gled over tolden, faldt han baglæns ud og tog aaren med sig, som han længe holdt sig oppe ved i vandet. Men de andre var alle unge og uforstandige og kunne ej faa sejlet ind og komme ham til hjælp. Hans bedrøvede forældre havde saaledes mistet en søn tilforn i vandet ved Hasselø.

1691 22 juni begravet Hans Olufsen Hare af Hasselø, 53 aar gammel. Han faldt ud af

sin ege paa sin hjemrejse fra
Nykøbing Strandmølle. Mølleren
som stod oppe i møllen berettede
at hans hat blæste af hans hoved
og da han ville i hast gribe
efter den, styrt han ud og
egen drev fra ham, saa han
maatte sætte livet til.

Der var ikke noget der hed
socialhjælp paa den tid; men
man maatte hjælpe hinanden.
Det berettes her om i 1693
dominica lætare (26/3) hvor
en fattig tiggermand ved navn
Niels Friis blev
begravet. "Han kom fra Lolland
til Hasselø hvor han døde
hos fogeden Hans Strange's
dagen efter. Alle bymændene
skød brædder sammen til en
kiste. Min k. hustru gav et
lagen at søve ham ind i:
Klokkerne blev ringet for ham.
Min vogn aag ham op fra stranden.

Jeg prædikede ligprædiken og
degne sang, saa han efter
den maade kom meget skikke-
lig til jorden. NB Mine heste
løb laabske med den døde
mand, og som de rendte
stangen i jorden mod grøften
ved Næsstøtten saa blev de
der staaende".

I forbindelse med Hans Pedersen
Bosen's begravelse, skipper af
Hasselø, kommer der en NB
beretning, om hans søn Ole Bosen
der tog "logement" i Nykøbing
hos Osvald Eggertsen en gammel
skomager og som nyligt var
blevet gift med en fremmed
Qvinde person ved navn
Ingeborre, som før havde
været besøvet, saa lagde hun
sig i daskeri med Ole Bosen,
og dievelen var saa i spillet
med dem, at de forgav den
gamle mand i en potte grød,

Hvilket gik dog saa af, at ingen
tænkte at han var død af andet
end helsot.

1793. Protokol for Hasselø by:

Olderlaug - anno 1700.

D. 14/3 anmodede Jens Rasmussen
skrædder og Jens Pedersen skomager
paa gaardene nr. 2 og 10 om
at faa øens gaarde og huses
bygninger indlemmet i Landets almindelige
Grundforsikrings cassa.

Retten udmeldte

Morten Pedersen Müssen, af Væggerløse
og Lars Hansen af Kraghave begge
tømmermænd til at foretage
syns- og taxationsforretning,
som blev foretaget d. 4/4.
18 gaarde og 17 huse.
Vurdering.

1805. Udskiftninger

4/10. Landvæsenkommisionens

forligsmøde med de Hasselø

bønder: 9 gaarde flyttes ud.

1828 20/7 møde om Præstetiender.

1834 6/12 Hovedforligskom-

missons protokol.

Bønderne enedes om at ophæve

Interessentskabet med hensyn

til de paa øen værende fæstehuses

erstatning.

1869. Kaptajn Clausen.

Projekt til afvandring af

Hasselø Nor.

Ny vej bag gaardene.

1872. Stormfloden.

I gamle dag og det må
vel være i det 18. århundrede
har Haslingerne solgt en del
af deres produkter paa mar-
keder i byerne.

Mikkel Stang, der var født
i 1852 har berettet til Helene
Strange at han kunne huske,
at han som dreng havde været
med paa en salgstur til
marked i Nakskov, i hestevogn.

Det var jo noget af et fore-
tagende. Heste og vogn blev
færged over til Prierskov
paa eger. To eger var bundet
sammen og hestene stod med
forbenene i den ene ege og
bagbenene i den anden.

Vognen blev ogsaa færged over paa
eger. Man staldede op paa
Prierskov for natten og kørte
saa videre næste dag mod
Nakskov, og man havde mad
med til hele rejsen.

Skolen.

Omkring aar 1700 enedes beboere om at bygge en skole i bindingsværk med lerklinede vægge.

De antog Jens Nielsen Rose som lærer og de skulde saa hver især betale ham efter fattig evne, som der stod. Han maatte dog supplere sine indtægter som skoleholder med at være skrædder.

Rose døde allerede i 1704.

Om skolemester Ole Hansen, som efterfulgte Rose, kan man læse i Oluf Lundt's beretning i Væggerløse kirkebog:

"1714 den 16/2 begravet skolemesteren paa Hasselø Ole Hansen, 37 aar gammel. NB. Løverdagen den 25 November sidst afvigte, kom denne Hasselø skolemester her over til Væggerløse, laante her en hest af sognefogeden og red til Bøtø med nogle lammeskind han havde allunert og tilberedt; der blev han noget

Skænket, kom saa paa eftermid-
dagen tilbage og i krughuset
her i byen drak noget, og gik
saa mod aften ned til sin ege
og ville hjem. Og som det
blæste temmelig haardt, blev
han ombedet og formanet at
blive her i byen. Men han ville
endelig hjem, og er saa faldet
ud af egen og dugtenet,
desværre. Hasselø mænd søgte
ofte efter ham, men kunne
ikke finde ham, men hans
forede hue var drevet op
neden for lergraven under
vor nørre mark. Omsider
er han udi en stor storm
af vesten dreven op under
vor vester mark, løverdagen
den 24 februar, da han havde
været i stranden i 13 uger;
han kunne vel sjunge, og havde
det lært i Nykøbing Latine
skole, hvor han havde gaaet
til hand var kommet i

Tredie Leise, tog vel vare paa
sit lidet embede, og hverdag
mod aften samlede han
landfolket tilsammen i
denne besværlige krigstid til
børn i een mands hus; var
ellers vel lidt der paa landet,
og ikke hengiven til drikke,
da han saa ulykkelig omkom,
der han havde taget for meget
til sig, som der mentes.

1722 oprettedes rytterskolerne
deriblandt en i Væggerløse,
hvortil de Hasseløbørn
skulle gaa, men Hasselø
skole bevarede helt op til
vores tid.

Omkring 1750 blev der af det
offentlige bevilget løn til
en rigtig skoleholder.

Den gamle skole holdt helt
op til vores tidsalder.

I 1925 indstykkede gdr.

Skafte 9 tdl af sin frugtplan-
tage ned mod sundet. Det

blev til Hasselø Plantage.
Med alle de familier der efter-
haanden flyttede der til blev
den gamle Hasselø skole for
lille og i 1942-43 blev den
nye skole bygget.

Der var 2 klasseværelser og
god udenomsplads.

Den daværende lærer Viggo
Jensen flyttede med op i
den nye skole og fik hjælp
af en lærerinde. Viggo Jensen
var ogsaa organist i Væggerløse
kirke.

Den gamle skole blev bygget
om til 3 lejligheder. Den
nedbrændte i 1957.

1958 gik Viggo Jensen paa
pension og flyttede ind i
lærerindeboligen, hvor han
boede til han døde et par
aar efter.

1962 blev Svaneskolen bygget
og de store elever blev flyttet
derover, de smaa fulgte efter

i 1963.

Aandsvageforsorgen havde derefter skolen i flere aar indtil Nykøbing F. kommune købte skolen i 1978 og nu bruger den til folkeskoleelever, som ikke rigtig kan finde ud af den almindelig skoles systemer.

Hasseløs Samlingspunkt har i 100 aar været Brugsen. Startet 1883 i en nedlagt høkerforretning. Første brugs bygget i 1892. Kongerækken i brugsen saa saadan ud.
Rasmus Hansen i 31 aar
P. Pedersen i 21 aar
Sigvald Mortensen i 23 aar
Svend og Tor i 22 aar.
De sidste 3 aar med forskellige.

Hasselø vandværk nedlagt i 1985.

Krigen 1940-45 gik heller ikke sporløst hen over Hasselø.

1943-44 oprettede det tyske luftvæn nogle lytteposter og byggede nogle observations-
taarne og radartaarne samt nogle barakker.

Mod slutningen af krigen begyndte flygtningene at strømme til landet og de kom jo især til Gedser og Rødbyhavn.

Hasselølejren blev saa hurtigt udbygget til flygtningelejr.

Den ene barak skød op efter den anden. Den blev udbygget til at huse 3.800, en overgang husede den ca. 7000.

Den var hovedlejr for tyske flygtninge paa sydhavsøerne.

Den blev udbygget med lazaret med 100 senge og 2 læger og tandklinik med tysk tandlæge.

I 1945 blev der registreret 238.000 tyske flygtninge i

Danmark, heraf 7.400 paa L.F.
Det var ikke nogen luxustilværelse for flygtningene. Der var beregnet $2\frac{1}{2}$ m²/person. Badefaciliteterne var ikke straalende. De blev ført 5-600 ad gangen ned til stranden, hvor de saa kunne vaske sig i sundet.

5/5 overtog frihedskæmperne vagten over lejren indtil 24/7-45, hvor luftværnet overtog den.

Tørvegravning.

Kalvø.

Oldermansgildet.

Oldermanskisten.

Kunstnere:

Otto Larsen.

Hans Schiøslers Petersen.

Thorbjørn Ankersen.

Erik Christensen.